

חוגינו

גיליון י"ט

פינחס

אבות ב'

יו"ל ע"י צעירי חוג חתם סופר זכרון מאיר ב"ב

מתורת רבותינו

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתו.

איתא במדרש: לפי שנתעצל משה בהריגתו של זמרי לכך לא ידע איש את קבורתו. והוא תמוה. מבאר רבינו הגאון ר' יהודה אסאד כי הטעם שהסתיר הקב"ה מקום קבורת משה הסבירו המפרשים לפי שמשה היה גדול בעיני כל העולם ואומות העולם היו עושים ממנו עבודה זרה. אלא שלפי"ז קשה למה לא הסתיר הקב"ה מקום קבורת אהרן שגם הוא היה גדול בעיני העולם. אלא שכיוון שאהרן היה כהן ושימש כעבד ה' אין חשש שיעשו מעבד אלוהות ולכן אין צורך להסתיר את קברו. והנה פנחס זכה לכהונתו רק בזכות שהרג את זמרי וכדאיתא בזבחים [קא:]: לא נתכהן פנחס עד שהרג לזמרי, ואם כן אם היה משה רבינו מקנא קנאת ה' והורג את זמרי היה הוא מתכהן בשכר זה, ואז היה אפשר לדעת מקום קבורתו כי כבר אין חשש שיעשו ממנו עבודה זרה, וזהו כוונת המדרש לפי שנתעצל משה בהריגתו של זמרי לכך לא ידע איש מקום קבורתו, משא"כ אילו היה הורגו היה מתכהן ואין חשש שיעשו אותו לאלוהות ושפיר הוה אפשר לידע מקום קבורתו.

מנהגי בין המצרים

ניגון לכה דודי. בקהילתנו נהוג לנגן בשלושת השבתות של בין המצרים לכה דודי' במנגינת 'אלי ציון' וכן בימי הספירה מנגנים בניגון מיוחד לציון האבילות. בעבר, בפרשבורג ורוב הקהילות באוברלאנד לא היו מנגנים כלל לכה דודי' חוץ מבשבתות של בין המצרים שניגנו 'אלי ציון' וימי הספירה שניגנו בניגון מיוחד לציון האבילות. גם בקהילתנו בשנים הראשונות לא נהגו לנגן ב'לכה דודי', אך חלק מחברי החוג הנהיגו זאת כמו שנהגו אצל המהרי"ץ דושנסקיא. כאן המקום להזכיר את דברי מרן החתם סופר בדרשותיו על המנהג ללבוש בשבת חזון בגדי חול כמו שפסק הרמ"א וכמו שנהגו בקהילתנו בעבר, שעל אף שהאר"י ותלמידיו טענו שצריך לבטל מנהג זה שמראה אבילות בפרהסיא בשבת, מ"מ אנו כן צריכים לנהוג כן דרך הם ברום דרגתם יכלו להרגיש האבילות גם בלי דברים חיצוניים אבל אנו בשביל לחוש את האבילות בלב צריכים לעשות לצורך כך דברים חיצוניים.

תיקון חצות. בימי בין המצרים נהגו אנשי קהילתנו לומר תיקון חצות כאשר כולם עוזבים את עבודתם בחצות היום ויושבים לארץ ואומרים תיקון חצות. היו שנהגו לומר התיקון בכל ימות בין המצרים, והיו שנהגו לומר רק בתשעת הימים. מרן החת"ס נהג לאומרו גם בכל ליל שישי וכן נהגו הרבה גדולים, ביניהם ראב"ד פרשבורג ר' דוד ועסלי, וכן נהגו בעבר בישיבת ערלוי בי-ם.

זמני התפילות לשבת

שחרית.....8:00

שיעור או"ח ממורינו

הרב שליט"א 12:30

מנחה גדולה.....1:15

שיעור חו"מ ממורינו

הדיין שליט"א 5:58

מנחה קטנה.....7:18

מעריב מוצ"ש.....8:35

זמני התפילות לחול

שחרית.....6:45

מנחה א' [בית שני]...7:00

מנחה ב'.....7:

שיעור משנה ברורה

ממורינו הרב שליט"א

מעריב.....8:

יו"כ קטן ביום ה'.....6:

ניתן להשיג הגיליון ב:

בית מדרשינו

רח' האדמו"ר מגור 27

ובבית המדרש פרשבורג

רחוב האר"י 3

ובביהמ"ד חוג חת"ס

רח' אדמורי אלכסנדר 18

ובמייל

CHOOGEINOO@GMAIL.COM

אוצר הספרים

שע"י בית מדרשינו

בס"ד בשבועות האחרונים זכינו לרכוש את רוב רובו של ש"ס שוטנשטיין. נותרו ששה כרכים אחרונים. ניתן לתרום בקופת אוצה"ס שבביהמ"ד, או למסור לידי הגבאים. טל' 03-6187001.

ישיבת 'שבט סופר' פרשבורג בעיה"ק ירושלים ת"ו

לרגלי התחלת שנת הלימודים, הוספנו לגליוננו תאור ישיבת פרשבורג, שבט סופר מיום הוסדה, כפי שהוא נמסר לנו ע"י הנהלת הישיבה.

שלה, כל אחד הסיף נדבכים ולבנים לבנין ענק כזה ומכולם יחד נוסדה אותה ישיבה מפוארה שעשרות בשנים האירה לארץ ולדורים עלי והרביצה תורה לאלי פים ולרבכות והעמידה תלמידים הרבה, שכל אחד בעירו ובמדינתו הורו לעם את דרך ה' והחזירו את ישראל לאביהם שבשמים.

הישיבה בתקופה הזאת

אחרי הסתלקותו של מרן הסבט סופר בשנת תרס"ז עברה הישיבה לידי בנו ה"ה כרן הגאון האדיר עשרת הפארת ישראל רבי עקיבא סופר שליט"א. הגה למ"רות היותו צעיר הוכר מכולם לאיש המתאים ביותר מכל הבחינות למשרת רבנות זו בקהלת ישראל גדולה כזו, ועוד בהיות אביו הגאון עלי אדמות בחיים היותו ה"ה הוא המוציא והמביא את כל הענינים ועסקי הצבור, ובתיות אביו זצ"ל במצב גופני חלש ה"ה הוא סמלא מקומה, ודורש במקומו גם בישיבה. הגה מכל הבחיר נוח התאים לעמד בראש הישיבה הנאת שידו זקנו משה איש האלקים יסודו וידי אבותיו הגאונים מצוקי ארץ ספלו בה והצמידוה על תלה, והוא אמנם לא הכי זיב את התקוות שתלו בו ובכל כוחותיו עמל והסליא לעשות לכונן את הישיבה על סכנות וברכת אביו חלו במעשי ידיו והישיבה שגשגה ופרחה ותהי לגדולה בין הישיבות והמסודרות באופן היותר מוצלח ייפנה ע"י שלדאכוננו ולדאכונן כל ישראל פרצה ההלכה והרסה את היכל התפארת הזה.

הישיבה בירושלים

יום הכנס הצדדים הארוכים לסלובקיה היתה לה' לק גדול מהאומה הישראלית כהלום רעם ביום בהיר, אלפים ורבבות מאלה שהתחנכו בישיבה זו או שרק את שמעה שמעו קונו בלבם ויגונם ה"ה ללא תאר, כי כשם שלא יכלו להאמין כי יעלה בידי הצורך להשמיד מליוני מאהינו ב"י ה"ה, כן לא יכלו לתאר ולהעלות על לבם כי יתכן לבית אוצר הרוחני הזה שהפסק בו קול התורה אף לרגע, היתכן להעביר קו על עבר ספואר בן יותר מכאת השנה, אולם בחסדי הא"ל על עמו וברחמינו כי גדולים המה הראה לנו קו בהיר ממרום, כי הוצפע עלינו צמודא דנהורא יתירות לה' עלה בידי מרן רבי עקיבא סופר שליט"א רבה של פרשבורג להגל מפח יוקטיים, ויבוא יעקב שלם ארצה ישראל, כי בדרך נס בזכותם הגדולה של אבוי תיו הקדושים עלה בידו לבוא אל ארץ הקודש ארץ האבות ולהשתקע בה, ומיד בבואו הרגיש כי חייב תורה הוא על כל זה, ויגמור בגפשו כי ראשית כל חייב הוא להמשיך את השלשלת המפוארה של ישיבת פרשבורג, ואם העיר נתונה בידי האויב, יש להקים את הישיבה כאן על אדמת הקודש, כן גמר וכן עשה, וב"כרץ כביר, בלתי פוסק התחיל לירות אבן היסוד לישי

התיסדות הישיבה

היסוד הראשון והגרעין של הישיבה הונח בפרס' בורג ע"י כרן רבן של כל ישראל רבנו משה סופר זיע"א בעל החתם סופר, עוד בכתב הרבנות של דחת"ס לקהלת פרשבורג אנו מוצאים אחד מהתנאים כי על הקהלה לספק על חשבונם ועל הוצאותי שמונה בחורי חמד ושעל הרב ז"א על החת"ס לרוות את צמאונם וללמדם תורה ויראת ה', במשך השנתיים של קיום הישיבה התפתחה והתפתחות ענקית, ומאגרת של החת"ס משנת תקפ"א אנו רואים כי בישיבה זו בת שמונה הבחורים בראשונה חוסים כעת מאהים וחד מיים תלמידים השומעים מסנו שעורין בסדרן ויראתם קודמת לחכמתם וחפץ ה' בידו הצליח, וגומר כי זה שנתיים שלא זרעתי כרמי כלאים! עד כמה ה"ה החת"ס מסור לישיבתו אפשר לראות מאגרתו לכני פיוודא שרצו לקבלהו לרב, והקר מתחילה לדעת אם ברצון הקהלה להחזיק ישיבה ורק בזה הדבר תלוי, ישיבה זו התפתחה בימי החת"ס ונעשתה לישיבה עולמית ומכל פנות העולם נהרו לישיבת פרשבורג, ותלמידים מכל הארצות והמדינות הסתופפו בצלו הגדול של בעל החת"ס ונהנו לאורו ולמדו שם להיות בני אדם במובן העילאי של-כלה זו והתמזגו יחד תורה וגדולה, יראת שמים וד"א, והיו את המזיגה הנפלאה של בן התורה המנומס היודע להתיצב לפני המלכים מאן מלכי רבנו, ויהד עם זה לא להתבטל לפני אנשי התרבות ההרשה וההשכלה.

המושך קיום הישיבה

אחרי הסתלקותו של החת"ס בשנת ת"ר עברה הנהלת הישיבה וראשותה לידי בנו ממלא מקומו מרן רבי אברהם ספואל בנימין בעל הכתב סופר זיע"א, גם הוא כאביו הרחיב והגדיל את הישיבה ובהיותו טרוד, בכרדות העיר, ובעניני הצבור סדר משגיחים כיותדים על הישיבה וכל הדבר הקשה יביאון אליו, ובהמשך שלושים ושלוש שנות הנהלתו בישיבה עשה נפלאות, כי המיד היו בישיבה כארבע מאות תלמידים ובהמשך הזמן עברו יותר מעשרת אלפים תלמידים בישיבה זו וביניהם כמה מאות מגדולי הדור המשמשים ברבנות בקהלות גדולות וחשובות, הוא הרחיב והגדיל את שיטת אביו בסדר הלימוד של הישיבה ולמרות היותו טרוד בעסקי הצבור התענין המיד במצבו החמרי של כל בן הישיבה והשתדל לעזור ולהטיב עד כמה שירן מבעת. אחרי הסתלקותו בשנת תרל"ב עברה הנהלת הישיבה לידי בנו כרעא דאבנה מרן רבי שמחה בונם בעל השבט סופר זיע"א גם הוא כאבותיו הקדושים נהל את הישיבה בהשכל ודעת ועזר עלה עליהם בהכ"נסת הסדורים הדרושים להנהלת מוסד ענקי כזה שמ' עטים היו כמותו בכל העולם, כאן התגשמה ההבטחה כי לא תשכח כפי זרעו ותורה מחזרת על האכסניא

בה עתיקה חדישה זו, ויקרא את שם הישיבה על שם אבי והגאון שר התורה ראש גולת אריאל מרן בעל הסבט סופר זצוק"ל בשם ישיבת "שבט סופר", ומיום ליום הוסיף נדבך ולבינה על גבי לבינה והבנין התחיל לשגשג להתגדל ולהתרחב, מהמשה תלמידים לעשרה, ומעשרה לעשרים ומיום ליום נתוספו ספסלים בבית מדרש זה, אשר כל דורש ומבקש שנפשו חשקה בסדר ושיטת הלמוד של מיכדה ה"ה מרן החת"ס ישים פעמיו לישיבה הזאת ומרוה צמאונו במים חיים חאלה.

דרך הלמוד

עצם שיטת הלמוד לא השתנתה מימי החת"ס, ועד היום נשמרת בשלמותה שיטת הלמוד הזאת אשר הת" הווה ע"י מייסדה זיע"א אשר התבונן שנת הפלפול והבקיאות יחד, שעור עיון עם כל המפרשים ראשונים ואחרונים בהיקף כל הסוגי בכל המקורות המפורזים בש"ס כולו אשר בנה היתה הגישה לשעור למוד השו"ע אשר ה" נלמד בעמקות באופן יסודי להגיע להלכה ברורה עם מקורותי, לדעת ולהוציא פסק ה" כה דבר על מכונו, כן הלמוד של שעור פשוט לתור עלת הבקיאות וההיקף, גם מקום בישיבה זו ללמוד ספרי מוסר ותנ"ך אשר בין כולם מגיע התלמיד לשל" מות הרצוני והנכונה אשר הגדולים אשר הצליחו בלי" מודם להגיע להשתלמותם התורני יצאו שלמים בבחינתם הם, גם הפשוטים יצאי שלמים בבחינתם הם, אשר נשארו ביהדותם התורני בכל וכל.

התרחבותה של הישיבה

אחרי הטוואה האיזמה נוצר מצב אחר וחובת השעה הגיעה, כי מלבד נחיצות זריחתה של הישיבה מחדש בעיר קדשנו, עם שיטת למוד שבה, שבדרך זו הם ספרי החתם סופר המאירים לעם ישראל באור התורה, ומהם יצאו הלכתא למורה הוראות בישראל, עוד נוצר לפנינו חובת השעה עם העלי' המוגברת של אחינו מפליטי הגולה מהם הרבה צעירים אשר גלו ונתדלדלו שנים מגלות לגלות עד אשר זכו לעלות לארצה"ק, ובשעה זו לא חסך, עמל ויגיעה כ"ק מרן שליט"א והרחיב את הישיבה בכל מחלקותי הדרושות ואו הקים את ישיבת הבחורים לבהורי חמד יותר מבוגרים וכן פתח את התלמוד תורה, בישיבה הגדולה מופיע כ"ק מרן שליט"א לבדו בשעוריו תמידין כסדרן ונותן לתלמידים את הדרך הנכון ושטת הלמוד, ובישיבת הבחורים עוסד בנו הרב הגאון מוה"ר אברהם שמואל בנימין שליט"א בראשותו ומרצה בה את שעוריו, בתלמוד התורה התמנו מורה לכל כחה וכתה, ראוי להדגיש כי תיכף אחרי שנפתחה ישיבת הבחורים והי תלמוד תורה נתמלאו בחורים וילדים רובם ככולם

מפליטי הגולה, שמקבלים כאן את חנוכם היסודי התורני, ובכל אלו הגיעה הישיבה העתיקת יומין זו לקומה שלמה בזריחתה בעיר החודש ירושלם ת"נ, ולא רק בדאגת הרוחני דאג כ"ק מרן שליט"א, אלא ידע כי יעמוד לפניו דאגתם הכלכלית של התלמידים אשר רובם ככולם מפליטי הגולה הם, והכין בתים משוכי ללים אשר ישמשו למעונות ולמקומות מנוחה לתלמידי דים בהם ימצאו מרגוע לנפשם העייפה.

מעון החתם סופר לילדי הגולה

עם העלי' הגדולה אשר שטפה בארצה"ק עלתה שועת קליטתם של היתומים שנשארו ללא אב ואם, ללא דואג ומיצר. שאלה זו נסרה בזמנה בעם ישראל כולו, או לקח כ"ק מרן שליט"א עליו הפקיד קדוש זה, ובכחות כבירים אשר זכות אבותיו מסייעת, קם ויסד את המעון לילדי הגולה, וקראו בשם זקנו זיע"א "מעון החתם סופר", וממחטבה תיכף למעשה הניח אבן היסוד בפועל להקים בנין גדול אשר יכיל בחוכו חדרים למעונות ואולם-אוכל וכו', וכו', הבית נבנה בזמן קצר, משמש הוא לבית קליטה רווחנית וקליטת גשמי, בבנין הוכנסו כל השכלולים הדרושים למעון ילדים בו מקבלים הילדים את כל צרכיהם ומרגישים הם במוסד זה דאגת אב ואהבת אם, יומה כבירה זו יש לזקוף באופן מיוחד לזכותו של בנו הגאון הגדול הרב אברהם שמואל בנימין שליט"א אשר השקיע את מיטב כחו ומרצו ומסירותו להקמת הבית ולהחזקתו מיום שהוקם ועד היום, כתת את רגלו למרחקים לאר- צות שמעבר לים לעורר את אחינו בגולה על חובת השעה ובעזרת עבודתו הפורי' עלה בידי מרן שליט"א לברך על הפוגמר במשך זמן קצר, והבית עומד על תלו ת"ל, ונקלטים בתוכו עשרות עשרות יתומים מפליטי הגולה ומשמש להם לבית מחסה במובן הרוחני והגשמי.

אכן נתקיימה באלו ברכת משה בצוואתו שלא יבוש המעין ולא יקצץ האילן ואור תורתו בישיבתו מוסיפה לזרוח בעיר קדשנו.

הספרים שיוצאו לאור ע"י הישיבה

בשנת תרס"ה ספר שערי שמה מכתב"י בעל שבט סופר, בשנת תש"ז חתם סופר מהדורא תנינא על מס' כת ביצה, תשי"א סופר מהיר כת"י של הגאון רבי יצחק לייב סופר, והחל משנת תרצ"ד ע"י תלמידי הי" שיבת מפרשבורג ירחון התורני "המעין".

וכאן אולי המקום להביא לתשומת לב גדולי התורה ותלמידיהון ואהבי ורחימי רבנו, כי עוד הרבה כתבי יד מהח"ס, הכת"ס והשב"ס ז"ע נמצאים אצלנו, והל" ואי שנזכה להוציא לאור במהרה, ונזכה בזו את כל התלמידיהון ותלמידי תלמידיהון הצמאים לדבריהם הקדושים.

גדולי ישראל בביקור בקהילה

סיון תשכ"ב. הגה"צ ר' יוסף נפתלי שטרן זצוק"ל בבחינת תלמידים. משמאלו עומד ר' ירמיה פלדמן, ומימינו עומד הבחור זאב פלדמן, כיום רב קהל עץ חיים [69] לונדון.

שבט תש"כ. האדמו"ר בעל ה'שפע חיים' מצאנז בבחינה בתלמוד תורה.

סיון תשי"ט. הגה"צ ר' שמואל ארנפלד זצ"ל אב"ד מטרסדורף בבחינת תלמידים.

אישי החוג ופועלם

הר"ר יוסף פרנק זצ"ל

מהדמויות הזכורות מראשית קיומה של הקהילה, שריד לדור שנכרת וסמל ודוגמא לדור החדש שקם היה ר' יוסף פרנק. ר' יוסף נולד למשפחת פרנק בבודפסט, שם גדל והקים את משפחתו לשם ולתפארת. ביתו היה בית של תורה ויראה, והוא עצמו סיפר על בנו ר' יצחק משה זצ"ל שלמד לפני המלחמה לעומק את מסכת מקוואות וכל הלכותיה עד שהיה בקי בה מאד, ולאחר השחרור כשהיה ה'דברי יואל' מסאטמר במחנה ברגן-בלזן ורצה שישפכו עליו תשעה קבין של מים במקום טבילה, הוא ביקש שרק ר' יצחק משה פרנק יעשה זאת בהיותו בקי בהלכות אלו. לאחר השואה עלה ר' יוסף פרנק לארץ והתגורר בעירנו ברח' שפת אמת. מני אז קבע את מקומו בחוגינו כשהוא מהמבוגרים שבקהילה. הוא היה אדם שקט בטבעו ועצם נוכחותו היוותה דמות ללמוד ממנה איך נראה יהודי של פעם. היה מהזריזין המקדימין למצוות ומעולם לא איחר לשום תפילה. דקדק בהלכה בקלה כבחמורה.

יהי זכרו ברוך

זכור ימות עולם

תחילת הדרך של קהילת חוג חת"ס בעירנו היה במבנה ממול בית הכנסת הגדול. נקרא בעבר רח' רמב"ם וכיום רח' קאליש. בשנת תשי"א נבנה בית מדרש גדול יותר ברח' מימון שגם הוא הורחב ברבות הימים. חברי החוג שכל מעיינם היה הפצת תורה ואידישקייט העמידו את המבנה הראשון לצורך בית כנסת לחסידי סאטמר. בבית כנסת זה גם התחיל הת"ת שלהם. זמני התפילה במנינם פורסמו גם ב'דיעות החוג' במודעה דלהלן משנת תשי"ב:

מנין ספרדי של חוג ח"ס (חסידי סטמר)

זמן תפלת שחרית בשבת בשעה 8:30; תפלת מנחה ואח"כ סעודה שלישית בשעה כל ערב בשעה 6:30 ובשק בשעה 5:45. עזרת גפית מס' שבת.

הת"ת של סטמר בשנותיו הראשונות במבנה של חוג ח"ס:

